

Οικολογική Ηθική (Τιμόθεος Παπασταύρου, Πτυχιούχος της Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης)

/ [Πεμπτουσία](#)

Η ηθική κάνει την εμφάνιση της από τα αρχαία ελληνικά χρόνια μέσα από το έργο του Αριστοτέλη «ΗΘΙΚΑ». Ετυμολογικά η λέξη ηθική προέρχεται από την λέξη ήθος, που αποτελεί εκτενέστερο της λέξης έθος. Η σχέση της ηθικής με το έθος, φανερώνεται από τον δεσμό της με τον χρόνο, διότι η συνήθεια που καλλιεργείται από τον χρόνο διαμορφώνει την ηθική συμπεριφορά του ανθρώπου. [8] Η ηθική δεν μπορεί να μείνει στάσιμη, αλλά εξελίσσεται διαρκώς διότι η καθημερινότητα και ο τρόπος ζωής των ανθρώπων μεταβάλλεται με γρήγορους ρυθμούς, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται νέες συνήθειες οι οποίες προσπαθούν να ανταπεξέλθουν και να συμβαδίσουν με την επικαιρότητα ακόμη και αν δεν είναι

δοκιμασμένες μέσα στο χρόνο.

Ο άνθρωπος στην προσπάθεια του να προσαρμοστεί σε αυτούς τους γρήγορους ρυθμούς ζωής πολλαπλασιάζει τις ανάγκες του, με αποτέλεσμα την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων για την κάλυψη τους. Η συμπεριφορά αυτή συνέβαλε στην έξαρση της οικολογικής κρίσης, η οποία γίνεται αισθητή από τις απαρχές του 1970 παγκοσμίως και ωθεί στην ανάγκη άμεσου επαναπροσδιορισμού των σχέσεων των ανθρώπων με το φυσικό περιβάλλον, με σκοπό την ανάπτυξη ενός νέου κλάδου της εφαρμοσμένης ηθικής, αυτού της περιβαλλοντικής και οικολογικής ηθικής.

Έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για την έννοια της οικολογικής ηθικής, ένας εκ των οποίων ανήκει στην Angelika Krebs και ορίζει την οικολογική ηθική ως εκείνο τον κλάδο της εφαρμοσμένης ηθικής ο οποίος θέτει τα ερωτήματα σχετικά με την ηθικά ορθή σχέση του ανθρώπου με την φύση. [9] Βασικό κομμάτι της συγκεκριμένης ηθικής αποτελούν οι οικολογικοί ηθικοί κώδικες σύμφωνα με τους οποίους, η διατήρηση της ακεραιότητας του περιβάλλοντος, είναι ηθικά ορθή, ενώ η ανώφελη εκμετάλλευση και καταστροφή του είναι ηθικά λανθασμένη.

Σπουδαία είναι η επιστημονική άποψη του Γεώργιου Μαντζαρίδη, ο οποίος ανέδειξε την οικολογική ηθική ως καίριο ηθικό ζήτημα μέσα από τα συγγράμματα του [10], τόσο για την επιστήμη της οικολογίας όσο και της θεολογίας, αφού υποστηρίζει ότι η επιστήμη της θεολογίας αποτελεί μια εκ των μετεπιστημών της οικολογίας, βασιζόμενος στη θεώρηση ότι κάθε επιστήμη έχει ανάγκη από μια μετεπιστήμη. [11] Σύμφωνα με την άποψη του, ο άνθρωπος οφείλει να ευαισθητοποιηθεί και να αντιληφτεί πως δεν είναι ανεξάρτητος από το φυσικό περιβάλλον, αλλά αποτελεί μέρος αυτού και οφείλει να συνυπάρχει και να αλληλεπιδρά αρμονικά και ηθικά με τη φύση. [12]

Ανθρωποκεντρισμός και Οικοκεντρισμός

Με βάση την οικολογική ηθική δημιουργήθηκε ένας ηθικός και φιλοσοφικός εννοιολογικός δισμός μεταξύ του ανθρωποκεντρισμού και του οικοκεντρισμού, έννοιες οι οποίες στάθηκαν αφορμή για να ξεκινήσουν διαμάχες ανάμεσα στον επιστημονικό και φιλοσοφικό κύκλο με βάση την αντίληψη του περιβάλλοντος από τον δυτικό και τον ανατολικό κόσμο όσο αναφορά την αξία ανάμεσα στον άνθρωπο και την φύση.

Σύμφωνα με την ανθρωποκεντρική περιβαλλοντική ηθική, κυρίαρχο ρόλο κατέχει ο άνθρωπος, ενώ το φυσικό περιβάλλον αποτελεί μια αποθήκη υλικών εργαλιακής αξίας, με μόνο υπαρξιακό σκοπό την ικανοποίηση των ανθρωπίνων αναγκών. Υπέρμαχος αυτής της άποψης υπήρξε ο Άγιος Θωμάς ο Ακινάτης, ο οποίος θεωρούσε πως μόνο η διανοητική φύση είναι ελεύθερη, δίνοντας της το δικαίωμα να χρησιμοποιεί και να εκμεταλλεύεται τους φυσικούς πόρους άμετρα και κατά

βούληση.[13] Αυτή η άποψη βρίσκει σύμφωνο και τον Καντ, ο οποίος υποστήριζε πως η μόνη υπαρξιακή αξία των ζώων και των φυτών είναι να λειτουργούν υποστηρικτικά προς το ανώτερο ον, δηλαδή τον άνθρωπο. [14]

Ακόμη ένας υποστηρικτής της ανθρωποκεντρικής έννοιας είναι ο Hans Jonas, ο οποίος θεωρεί πως ο άνθρωπος είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για το πώς θα ορίσει το μέλλον του, γεγονός το οποίο τον αποσυνδέει πλήρως από κάθε θεϊκή αρχή. [15]

Στην αντίπερα όχθη του ανθρωποκεντρισμού βρίσκεται η οικοκεντρική περιβαλλοντική ηθική, η οποία δεν έχει γίνει αποδεκτή από τον δυτικό τρόπο ζωής, σε αντίθεση με τις ανατολικές παραδοσιακές κοινωνίες. [16] Σύμφωνα με την οικοκεντρική θεώρηση ο άνθρωπος δεν είναι ανώτερος από τα μη ανθρώπινα όντα και δεν έχει το δικαίωμα να υπερεκμεταλεύεται το φυσικό περιβάλλον ασύστολα με μόνο σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών του. Η φύση δεν αποτελεί πλέον μια ανοιχτή αποθήκη φυσικών και ατελείωτων πόρων, αλλά σε συνδυασμό με τον άνθρωπο αποτελούν την ηθική της γης, μια ηθική που δημιούργησε ο πρωτεργάτης των οικοκεντρικών σκέψεων Aldo Leopold [17].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 8. Μαντζαρίδης Γεώργιος, *Χριστιανική Ηθική 1*, εκδ. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2009, σελ. 19**
- 9. Νικόλαος Κόϊος, *Ζητήματα εφαρμοσμένης ηθικής υπό το φώς της ορθόδοξης θεολογίας*, υπό έκδοση από το Ινστιτούτο «Άγιος Μάξιμος ο γραικός», Αθήνα, σελ. 27**
- 10. Αρχικά είναι η «Εμπειρική θεολογία στην οικολογία και την πολιτική» και στην συνέχεια είναι ένα κεφάλαιο στην «Χριστιανική Ηθική 1» και ένα κεφάλαιο στην «Χριστιανική Ηθική 2»**
- 11. Νικόλαος Κόϊος, *Ζητήματα εφαρμοσμένης ηθικής υπό το φώς της ορθόδοξης θεολογίας*, υπό έκδοση από το Ινστιτούτο «Άγιος Μάξιμος ο γραικός», Αθήνα, σελ 22**
- 12. Μαντζαρίδης Γεώργιος, *Χριστιανική Ηθική 2*, Ι.Μ Μονή Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2015, σελ. 574**
- 13. Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, *Περιβαλλοντική Ηθική*, εκδ, Gutenberg, 2002, σελ 46**
- 14. Αλέξανδρος Γεωργόπουλος Ό.π, σελ 47**

15. Νικόλαος Κόϊος, *Ζητήματα εφαρμοσμένη ηθικός υπό το φως της ορθόδοξης θεολογίας*, υπό έκδοση από το Ινστιτούτο «Άγιος Μάξιμος ο γραικός», Αθήνα, σελ 29
16. Χριστόφορος Ε. Αρβανίτης, *Οι επιπτώσεις της οικολογικής κρίσης στο ανθρώπινο πρόσωπο*, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 2002, σελ. 124
17. Ο Aldo Leopold ήταν αμερικανός συντάκτης, φιλόσοφος, επιστήμονας, οικολόγος, δασοφύλακας, και μαχόταν για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος. Ο Leopold είχε καταλυτικό ρολό στην ανάπτυξη της σύγχρονης περιβαλλοντικής ηθικής αλλά και στο κίνημα για την προστασία της άγριας φύσης. Οι απόψεις του, άσκησαν βαθιά επίδραση στο περιβαλλοντικό κίνημα της οικοκεντρικής οικολογίας.